

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนบ้านสายยาว จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 6 หัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและการพัฒนากลุ่ม
2. กลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนบ้านสายยาว
3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร
4. การบริหารเชิงกลยุทธ์
5. หลักการผลิตข้าวอินทรีย์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและการพัฒนากลุ่ม

1) **แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม** ในการพัฒนา กลุ่มถือว่าเป็นบทบาทสำคัญ และถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา อย่างไรก็ตาม กลุ่มได้ถูกนำมาอธิบายในหลายความหมายไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาวบ้าน กลุ่มความสนใจต่าง ๆ องค์กรชาวบ้าน องค์กรชุมชน หรือองค์กรภาคประชาชน ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) ได้ศึกษาแนวคิดในเรื่องนี้จากทัศนะของนักวิชาการในแง่มุมต่าง ๆ และได้สรุปความหมายของคำดังกล่าวว่า มีความหมายคล้ายคลึงกันโดยมีแนวคิดมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้คนในสังคม และมารวมกันเป็นเพื่อน เป็นคนร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อการพัฒนาและสร้างสรรค์ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม และมาจากแนวคิดของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของมนุษย์ ที่จะดำรงอยู่ในฐานะของสัตว์สังคมที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัย และสร้างวัฒนธรรมสถาบันทางสังคมร่วมกัน นที ขลิบทอง (2548) ได้สรุปความหมายของกลุ่มไว้ดังนี้

- (1) จะต้องเป็นการรวมกันของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- (2) มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- (3) มีแนวปฏิบัติต่อกัน
- (4) มีกิจกรรมต่อเนื่องให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

2) **ความสำคัญของกลุ่ม** กลุ่มองค์กรมีความจำเป็นต่อสังคมของผู้คนที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ถ้ากลุ่มมีความเข้มแข็งจะเป็นเครื่องมือนำพาผู้คนไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ช่วยบรรเทา

ความทุกข์หรือสภาพปัญหาที่แต่ละบุคคลเผชิญอยู่ ซึ่งบางครั้งไม่สามารถแก้ได้ด้วยตัวเองหรือครอบครัว นที ขลิบทอง (2548) กล่าวถึงความสำคัญของกลุ่มที่น่าสนใจไว้ ดังนี้

- (1) การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิก
- (2) ให้ผลตอบแทนที่ไม่อาจได้มาด้วยเอกเทศ
- (3) ส่งเสริมการพัฒนาตัวสมาชิก
- (4) เป็นเครื่องมือฝึกฝนให้แก่สมาชิก
- (5) เป็นสิ่งเสริมพลังให้แก่สมาชิก
- (6) สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติ
- (7) เป็นแหล่งมิตรภาพและความสัมพันธ์

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) ได้สรุป จากการศึกษาด้านแนวคิดและความสำคัญในการเสริมสร้างกลุ่ม หรือองค์การประชาชนว่า ในช่วงแรกกลุ่มอาจเป็นไปเพื่อการแลกเปลี่ยน เพิ่มพูนความรู้หรือประสบการณ์ระหว่างบุคคลที่เข้ามาร่วมกลุ่ม ต่อมาการรวมกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง เพื่อสร้างพลังในการต่อรองกับภายนอก หรือเพื่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

3) กระบวนการพัฒนาการของกลุ่ม

(1) กระบวนการเสริมสร้างกลุ่ม นที ขลิบทอง (2548) ได้กล่าวถึงกระบวนการเสริมสร้างกลุ่ม และพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

(ก) ระยะเวลาก่อตั้งกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ในการจัดตั้งต้องมีการค้นหาผู้นำ ความต้องการของสมาชิก ความสมัครใจ และความคล้ายคลึงกัน เช่น เพศ ความสนใจ วัย ความรู้ ความสามารถ ความต้องการ ความสัมพันธ์ต่อกัน

(ข) ระยะเวลาความวุ่นวายหรือความขัดแย้งหรือระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นระยะที่สมาชิกมีการรวมตัวกัน แต่ยังไม่ยอมกัน หรือคอยจับผิดได้แย่งกัน

(ค) ระยะเวลายินยอม เป็นระยะที่สมาชิกหันหน้าเข้าหากันเพราะได้มีการเรียนรู้ต่อกันมากขึ้น

(ง) ระยะเวลาปฏิบัติการ เป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่ม จะช่วยให้กลุ่มเกิดพลังการต่อรองและการต่อสู้การส่งเสริมการเคลื่อนไหวของกลุ่ม อาจดำเนินการโดยการส่งเสริมการประชุมพบปะสร้างความสัมพันธ์ การส่งเสริมแนวความคิด การส่งเสริมการมีกฎระเบียบวินัยของกลุ่ม การส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิก การส่งเสริมกิจกรรมวิชาการ และการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นเครื่องผูกมัดหรือยึดโยงให้กลุ่มยังคงอยู่ไม่แตกสลาย

(จ) ระยะล่มสลาย เป็นระยะสุดท้ายอาจเกิดเนื่องจากสมาชิกได้บรรลุภารกิจหรือเป้าหมายที่ต้องการแล้ว การยอมรับกลุ่มน้อยลงเห็นคุณค่าของตนเองมากกว่า เริ่มแยกตัวออก

นอกจากนี้ ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ(2543) ได้อธิบายกระบวนการและขั้นตอนในการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำรงอยู่ของกลุ่ม ซึ่งจำแนกออกเป็น 5 กระบวนการ ได้แก่

(ก) การปลูกจิตสำนึก เป็นการทำให้สมาชิกเกิดความตระหนักว่ามีปัญหาที่เผชิญอยู่และต้องการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ให้หมดไป

(ข) การรวมพลัง เมื่อสมาชิกเกิดความตระหนักอยากแก้ไขปัญหา จะมีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนหรือตกลงที่จะดำเนินการบางอย่างร่วมกัน ในขั้นตอนนี้อาจมีการเลือกผู้แทนหรือผู้นำในการประสานความคิดหรือทำกิจกรรมในทิศทางที่ได้ตกลงกันไว้

(ค) การส่งเสริมความรู้ด้านเทคโนโลยี อาจเกิดได้จากสมาชิกแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน หรือการเชิญผู้ที่มีความรู้เหนือกว่า หรือวิทยากรจากภายในหรือภายนอกมาเป็นผู้ให้ความรู้ ซึ่งนำไปประยุกต์ใช้ที่จะปรับหรือแก้ไขปัญหา

(ง) การบริหาร-การจัดการ การบริหารจัดการกลุ่มที่ดี ควรประกอบด้วยการทำบัญชีเพื่อสร้างหลักฐานให้สมาชิกเกิดความไว้วางใจ การบันทึกเหตุการณ์ ข้อตกลง หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น บันทึกรายงานการประชุม บันทึกข้อตกลง การกำหนดกฎระเบียบ การประสานงานภายใน ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีจะทำให้สมาชิกเข้าใจบทบาท ติดตามการทำงานเป็นระบบ การระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก

(จ) การสนับสนุน คือ การที่บุคคลภายนอกที่มีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาของกลุ่ม ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งวัตถุ สิ่งของ บุคลากร หรือแม้กระทั่งเงิน เพื่อให้กลุ่มมีศักยภาพสูงขึ้น แต่ในการสนับสนุนใด ๆ นั้น ต้องตระหนักว่าไม่ไปทำลายอุดมการณ์ในการช่วยเหลือตัวเองของกลุ่ม

(2) การดำเนินงานของกลุ่ม เมื่อกลุ่มได้กำเนิดขึ้นมาแล้วและยังคงเป็นกลุ่มอยู่ ต้องมีการดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินงาน เพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์และสมาชิกเกิดความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน จิตติ มงคลชัยอรัญญา (มปป) อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ(2543) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ ทำให้การดำเนินงานกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

(ก) วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

(ข) ข้อตกลงร่วมกันหรือกฎระเบียบข้อตกลง

(ค) แผน

(ง) การดำเนินงานตามแผน

(จ) การพัฒนาผู้นำและสมาชิก

(ฉ) การประเมินผลโดยกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม

(ช) การขยายผล เช่น การรับสมาชิกเพิ่ม การขยายกิจกรรม การสร้างเครือข่าย

(3) การพัฒนากลุ่ม กรมส่งเสริมการเกษตร (2541) ระบุไว้ว่าการพัฒนาของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความสามารถของกลุ่มที่จะตอบสนองความต้องการของสมาชิกและบรรลุเป้าหมายของกลุ่มในขณะเดียวกัน ดังนั้นการจะเข้าใจสถานการณ์ของกลุ่มในระยะหนึ่งระยะใดต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

(ก) ผู้นำกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทชัดเจนในกลุ่มที่จะทำหน้าที่เป็นวิทยากรพี่เลี้ยง นักพัฒนาเป็นผู้ประสานงานเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ผู้นำต้องสามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมกับขั้นตอนการพัฒนากลุ่มสถานการณ์ของกลุ่มในขณะนั้นและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนมาก

(ข) สมาชิกกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่ม แสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มและงานหรือกิจกรรมของกลุ่ม ตามความพอใจ ความสามารถ และอุทิศตนเองให้กับเป้าหมายของกลุ่ม

(ค) จุดมุ่งหมายของกลุ่ม คือ สิ่งที่สมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันว่าความสำเร็จที่คนในกลุ่มต้องการให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ จุดมุ่งหมายของกลุ่มที่ดีคือจุดมุ่งหมายที่กลุ่มสมาชิกพอใจ เชื่อมมั่นว่ากลุ่มจะทำได้สำเร็จ และสอดคล้องกับแรงจูงใจของตนในการเข้าเป็นสมาชิก

(ง) กฎเกณฑ์ คือ เครื่องมือที่ใช้สร้างความสัมพันธ์และการปฏิบัติตนระหว่างบุคคลในกลุ่มที่สมาชิกเข้าใจตรงกัน และถือเป็นระเบียบข้อบังคับเหมือนกัน กฎระเบียบที่ดีคือระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ยอมรับ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

(จ) กิจกรรมและแผนงาน คือ สิ่งที่สมาชิกกลุ่มกำหนดขึ้นในรูปของงานที่กลุ่มจะต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และก่อให้เกิดความพอใจในกลุ่มสมาชิก

(ฉ) การสื่อสาร คือ การติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มในทุกรูปแบบ จนเกิดความเข้าใจกันในหมู่สมาชิก

(ช) ผลประโยชน์ คือ สิ่งที่สมาชิกกลุ่มได้รับในรูปแบบต่างกัน และก่อให้เกิดความพึงพอใจจากสิ่งที่ได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกลุ่ม กลุ่มเมื่อได้รับการส่งเสริมหรือจัดตั้งแล้ว การที่จะทำให้กลุ่มดังกล่าวยังคงดำรงอยู่เพื่อทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ และสามารถพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งนั้นได้มีการศึกษากันมาก สมพันธ์ เตชะอธิก (2540) ได้อธิบายว่า การที่จะให้องค์กรชาวบ้านมีความเข้มแข็ง ต้องมีการพัฒนาแนวคิดและกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่

(1) ด้านการเมือง กลุ่ม/องค์กรชุมชนต้องสามารถสร้างอำนาจการต่อรองในการแสวงหาทรัพยากรจากภาครัฐและภายนอกกลุ่มได้ เช่น การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วิชาการ ข้อมูลและเทคโนโลยีต่าง ๆ

(2) ด้านเศรษฐกิจ ต้องเสริมสร้างกิจกรรมที่ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

(3) ด้านสังคมวัฒนธรรม ต้องสามารถนำเอาวัฒนธรรม ประเพณี การช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาเกาะเกี่ยวรวมตัวให้เหนียวแน่นขึ้น เช่น ประเพณีลงแขกทำนารวม

(4) ด้านการบริหารจัดการ ต้องมีระบบบริหารจัดการกลุ่มที่ดี เช่น การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การจัดการองค์การมีการแบ่งบทบาทหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกัน มีระบบบันทึกการประชุมและระบบบัญชีที่ดีสามารถตรวจสอบได้

สังจา บรรจงศิริ (2550) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า การที่ศูนย์ข่าวชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

(1) สมาชิก มีความเข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์ การจัดสรรเวลา ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อประโยชน์ของศูนย์ข่าวชุมชน การมีส่วนร่วม สภาพทางเศรษฐกิจที่เอื้อ การที่ต้องอพยพเข้ามาทำงานในเมืองบางช่วงที่ปลอดจากหนานา และความเอาใจใส่ละเอียดรอบคอบในการผลิต

(2) ประธาน/กรรมการ การมีภาระงานต่าง ๆ ลักษณะการเป็นผู้นำ ความตั้งใจและให้ความสำคัญในการพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน และความซื่อสัตย์

(3) ระบบการบริหารงาน มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน มีแผนการพัฒนา มีการกระจายภาระงาน มีระบบตรวจสอบ มีกฎระเบียบข้อบังคับซึ่งต้องได้มาจากมติที่ประชุม มีการประชาสัมพันธ์สื่อสาร การแบ่งปันผลประโยชน์มีความเป็นธรรมและโปร่งใส มีระบบการควบคุมตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ก่อนการกระจาย และมีการประสานงานและการสร้างเครือข่าย

(4) แปลงนาที่ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ ควรเป็นแปลงนารวม ขนาดพื้นที่แปลงนาควรมีขนาดพอเหมาะที่จะสามารถนำเครื่องจักรกลการเกษตร เครื่องทุนแรงเข้าไปใช้ได้สะดวก

(5) การเรียนรู้ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกกลุ่มเครือข่าย และการศึกษาดูงาน

2) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

- (1) ภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำ ศัตรูพืช
- (2) ปัจจัยการผลิต/เครื่องจักร เครื่องทุนแรง ราคาปัจจัยการผลิต ปริมาณและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์เริ่มต้น เครื่องเกี่ยวนวด ลานตากและฉางข้าว
- (3) พ่อค้าคนกลาง/พ่อค้าเมล็ดพันธุ์ ถ้าเกษตรกรตกลงขายผลผลิตให้กลุ่มพ่อค้า ทำให้โอกาสในการกระจายเมล็ดพันธุ์ไปสู่เกษตรกรรายอื่นถูกจำกัดลง และการกตราคาของพ่อค้าคนกลาง
- (4) หน่วยงานสนับสนุน เป็นหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ให้บรรลุเป้าหมาย

บทสรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการพัฒนา กลุ่ม ซึ่งกลุ่มเมื่อได้รับการพัฒนาแล้ว การที่จะทำให้กลุ่มดำรงอยู่และสามารถพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งได้นั้น ต้องมีปัจจัยสองประการคือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่กลุ่มสามารถควบคุมได้ เช่น ผู้นำ สมาชิก การบริหารจัดการ เงินทุนของกลุ่ม เป็นต้น และปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่กลุ่มไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ การระบาดของโรคแมลง พ่อค้า ราคาผลผลิต เป็นต้น

2. กลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนบ้านสายยาว

โรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว ตำบลลุดสูงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

1. ที่ตั้งของกลุ่ม

หมู่ 10 ตำบลลุดสูงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2. ความเป็นมาของกลุ่มและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2536 จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว เมื่อปี 2558 โดยการนำกลุ่มผู้บริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชนสายยาว กิจกรรมต่างๆ จะทำร่วมกัน 4 หมู่บ้าน มีบ้านหนองเครือ บ้านโนนสำราญ บ้านโนนศิรา บ้านสำราญราษฎร์ ช่วงแรกทำในเรื่องอาหารสำหรับไว้รับประทานเอง ต่อมาเมื่อมีสมาชิกมากขึ้นก็ได้นำผลผลิตอินทรีย์นำทูลถวายเพื่อช่วยเหลือทุกๆ คนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติต่างๆ

วัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรได้ผลผลิตในเรื่องเกษตรอินทรีย์ไว้รับประทานเอง เหลือก็จำหน่ายในราคาที่ยุติธรรมสามารถพึ่งพาตนเองได้แบบยั่งยืน

3. ทรัพย์สินของกลุ่ม

ถังผลิตปุ๋ยน้ำหมักขนาด 150 ลิตร จำนวน 30 ถัง ขวดบรรจุปุ๋ยน้ำหมัก อาคารร่วมทำกิจกรรมต่างๆ อุปกรณ์ผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ เครื่องผลิตปุ๋ยคัดเม็ด

4. โครงสร้างของกลุ่ม

4.1 ประธานกลุ่ม

นายวันชัยมงคล บุตรเพชร

4.2 กรรมการและตำแหน่ง

1) นายวันชัยมงคล	บุตรเพชร	ประธาน/ฝ่ายอำนวยการ
2) นายปาน	เงินไทย	รองประธาน/ฝ่ายอำนวยการ
3) นายวชิรพงศ์	ยีนสุข	เลขานุการ/ฝ่ายอำนวยการ
4) นายลอง	มณีไสย	เหรัญญิก/ส่งเสริมสินค้าที่ 1
5) นายจันทา	มณีคำ	ส่งเสริมสินค้าที่ 2
6) นายวิเชียร	บุญเชิด	นายทะเบียน
7) นางสุวิษ	จันทพลแสน	ผู้ช่วยนายทะเบียน
8) นางอรุณ	สาลี	ผู้ตรวจสอบ
9) นายสำราญ	แสนดี	ผู้ช่วยตรวจสอบ
10) นายสมพร	สุมาลี	ประชาสัมพันธ์
11) นายแสง	จำปาแดง	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ที่ 1
12) นางบุญส่ง	เถลิงลาภ	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ที่ 2

4.3 จำนวนสมาชิก 77 คน

4.4 แผนของกลุ่ม

การรวมหุ้นของสมาชิก การบริหารสมาชิกกลุ่มและการกำหนดมาตรฐาน การแปรรูปผลผลิต การตลาด การนำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาสืบสานกลุ่ม

5. เครือข่ายของกลุ่มและการเชื่อมโยง

เชื่อมโยงกับสมาคมเกษตรกรอินทรีย์แห่งประเทศไทย กลุ่มโรงเรียนเกษตรกรอินทรีย์ทั่วประเทศ เช่น

- กลุ่มบ้านโคกเมือง จังหวัด บุรีรัมย์
- บ้านหนองตาเข้ม จังหวัด บุรีรัมย์
- บ้านดอนนางพัฒนา จังหวัด บุรีรัมย์

- บ้านม่วง จังหวัด อำนาจเจริญ
- บ้านหนองแก จังหวัด ชัยภูมิ
- บ้านเตย จังหวัด นครราชสีมา
- บ้านแฝกโนนสำราญ จังหวัด นครราชสีมา

6. โครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชน

ไฟฟ้า การสื่อสาร การคมนาคม โรงเรียน วัด ร้านค้าชุมชน โรงสี โรงพยาบาล ศาลาประชาคม เป็นต้น

ร่วมพัฒนาตลาดนัดชุมชน เชื่อมโยงร้านสหกรณ์และโรงสีบ้านร่องหมาก บุรีรัมย์ จำหน่ายข้าวอินทรีย์ให้โรงพยาบาลบุรีรัมย์ ทำจุดกระจายสินค้าตามศูนย์เรียนรู้ต่างๆ

ระเบียบข้อบังคับ

กลุ่มโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว

ตำบลถลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

“ใช้หลักการอหิมทรัพย์เป็นอุปกรณ์ในการพัฒนาคน”

เพื่อให้เกิดการพัฒนา คุณธรรม 5 ประการ คือ

1. ความซื่อสัตย์
2. ความเสียสละ
3. ความรับผิดชอบ
4. ความเห็นอกเห็นใจ
5. ความไว้วางใจในหมู่สมาชิก

กลุ่ม คือ การรวมตัวกันของประชาชนในการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านเงินทุน โดยการประหยัดทรัพย์ แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็น/เดือดร้อน กู้ยืมไปใช้ในการลงทุน/พัฒนาอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว

เพื่อให้การดำเนินงานของ**โรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว**เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ อาศัยอำนาจตามมติที่ประชุมใหญ่จึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1

ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบข้อบังคับโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว ตราสัญลักษณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานกลุ่ม มีลักษณะดังนี้

สายยาว
saiyow

1. เป็นสี่เหลี่ยมเล็ก (ด้านใน) ล้อมรอบด้วยสี่เหลี่ยมใหญ่ (ด้านนอก)
2. ภายในมีอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. ความหมาย

1) สายยาว หมายถึง ความเจริญงอกงาม การแผ่ขยายกิ่งก้านสาขาให้ร่มเย็นสู่ชุมชน และแสดงถึงความมั่นคงแข็งแรงของกลุ่มเกิดความยั่งยืนและความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ตลอดจนความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชนอย่างยาวนาน

2) saiyow หมายถึง ความเจริญงอกงาม การแผ่ขยายกิ่งก้านสาขาให้ร่มเย็นสู่ชุมชน และแสดงถึงความมั่นคงแข็งแรงของกลุ่มเกิดความยั่งยืนและความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ตลอดจนความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชนอย่างยาวนาน

3) กรอบสี่เหลี่ยม หมายถึง ความเจริญงอกงาม ความสำเร็จของชุมชน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ที่ทำให้กลุ่มมีความมั่นคง แข็งแรง ยั่งยืน เปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันของชุมชน

ข้อ 2 ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2559 เป็นต้นไป

ข้อ 3 กลุ่มโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว หมู่ที่ – ตำบลลุดสูงเหล็ก อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อ 4 ระเบียบนี้จะทำการแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงได้ต่อเมื่อสมาชิกทั้งหมดหรือเกินกว่าครึ่งหนึ่งเห็นชอบ

หมวดที่ 2

สมาชิกภาพ

ข้อ 5 สมาชิกกลุ่มมี 3 ประเภท คือ

1. สมาชิกสามัญ หมายถึง บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. สมาชิกวิสามัญ หมายถึง กลุ่มในชุมชนในพื้นที่ ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ด้านการพัฒนาอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชน กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มเกษตร และรวมถึงกลุ่มบุคคลในชุมชนที่ต้องการออมเงินเพื่อสะสมทรัพย์และเพื่อเป็นสวัสดิการของตนเอง เป็นต้น
3. สมาชิกกิตติมศักดิ์ หมายถึง คหบดีทั่วไป พระภิกษุ ข้าราชการ ผู้นำชุมชนที่ต้องการออมเงินไว้เพื่อเป็นทุน โดยไม่มีวัตถุประสงค์ด้านเงินกู้

ข้อ 6 การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ผู้สมัครต้องกรอกใบสมัครตามแบบพิมพ์ที่กำหนดไว้

1. ต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นเงิน 20 บาท ต่อหนึ่งราย และไม่สามารถเรียกคืนได้
2. การรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกกรรมการบริหาร เป็นผู้อนุมัติให้ความเห็นชอบ
3. การเปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ จะดำเนินการทุกปี ในวันที่ 1-15 มกราคม
4. คนที่เป็นสมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมร่วมกับการพัฒนาหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมพร้อมส่งเงินสัจจะกลุ่ม และไม่เป็นปฏิปักษ์กับกลุ่ม โรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว

ข้อ 7 การตั้งและโอนผลประโยชน์ผู้สมัครจะต้องตั้งผู้รับโอนผลประโยชน์ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในวันยื่นใบสมัคร คณะกรรมการฯ จะพิจารณาจ่ายผลประโยชน์ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันพ้นสภาพสมาชิก

ข้อ 8 การพ้นจากสภาพสมาชิก สมาชิกภาพสิ้นสุดเมื่อ

1. สมาชิกต้องไม่มีภาระหนี้สินกับกลุ่มและกรณีค้าประกัน
2. เสียชีวิต หรือถูกคำสั่งศาลให้เป็นคนสาบสูญ
3. ลาออกและได้อนุมัติแล้ว
4. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

5. ต้องคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดให้จำคุก หรือเป็นบุคคลล้มละลาย ยกเว้นโทษจำคุกที่เป็นความผิดลหุโทษ หรือเป็นความผิดที่กระทำโดยประมาท

6. ที่ประชุมคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งขององค์ประชุมเมื่อปรากฏความอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

- ขาดส่งเงินสัจจะออมทรัพย์ติดต่อกันเป็นเวลา 6 ครั้ง ภายในเวลา 1 ปี โดยไม่แจ้งเหตุผลต่อคณะกรรมการ

- ผิดนัดชำระหนี้เงินกู้ตามกำหนดที่ตกลงไว้ถึง 2 คราวติดต่อกัน

- จงใจฝ่าฝืนข้อบังคับหรือมติของกลุ่มหรือแสดงความเป็นปฏิปักษ์และสร้างปัญหาความแตกแยกแก่กลุ่ม

ข้อ 9 สมาชิกทุกคนมีสมุดเงินฝากคนละ 1 เล่ม ถ้าทำสมุดหายหรือชำรุดต้องเสียค่าปรับเพื่อทำสมุดเงินฝากเล่มใหม่ เล่มละ 50 บาท

ข้อ 10 สมาชิกผู้ใดลาออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม จะต้องชำระหนี้สินที่ผูกพันที่มีต่อกลุ่มให้แล้วเสร็จสิ้นเสียก่อน และในกรณีจะกลับเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ต้องรอเวลาอีก 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการให้ลาออก โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบฯ เช่นเดียวกับสมาชิกใหม่ทุกประการ

ข้อ 11 หน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม มีดังนี้

1. ส่งเงินสัจจะสะสมเป็นประจำทุกเดือน

2. ส่งคืนเงินกู้ตามกำหนด

3. เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม

4. เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี

5. มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

6. ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ดีแก่กลุ่ม

7. กำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่ม

8. ทำหน้าที่หนุนช่วย และสนับสนุนระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม

9. ทำหน้าที่ค้ำประกันเงินกู้ให้กับสมาชิกในกลุ่มของตน

10. ทำหน้าที่ร่วมกำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่มและปฏิบัติตาม

11. ทำหน้าที่ร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีและการประชุมที่คณะกรรมการกำหนด

หมวดที่ 3

คณะกรรมการ

ข้อ 12 ให้สมาชิกกลุ่มเลือกตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ชุมชนสายยาว มี 4 ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายอำนวยการ มี 5-7 คน มีหน้าที่ในการบริหาร จัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของสมาชิก ตลอดเป็นตัวแทนของกลุ่มในการประสานงาน และติดต่อกับองค์กรภายนอก ทำหน้าที่พิจารณารับสมาชิก พิจารณาเรื่องการสะสมเงินหรือรับฝากเงิน กำหนดการประชุมใหญ่ การจัดทำบดุลและผลการดำเนินงาน เสนอต่อที่ประชุมกำหนด งบประมาณ และจัดสรรเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน

ฝ่ายส่งเสริม มี 3-5 คน มีหน้าที่ในการพิจารณาให้สมาชิกกู้ - ยืมเงิน ติดตามโครงการและเร่งรัดหนี้สิน ทำหน้าที่พิจารณาใบคำร้องขอกู้แก่สมาชิก สอดส่อง ดูแลติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้รวมทั้งเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหา ไม่สามารถชำระเงินกู้ได้

ฝ่ายตรวจสอบ มี 3-5 คน มีหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีและผลการดำเนินงานของกลุ่ม ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชี เอกสารทางการเงิน เอกสารประกอบต่างๆ ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการต่างๆ และดูแลหรือติดตามความเห็น ความต้องการของสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่มีผลต่อกกลุ่ม

ฝ่ายส่งเสริม มี 3-5 คน มีหน้าที่ชักชวนผู้สมัครใจ สมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเงินออมทรัพย์แก่สมาชิก ประสานงานระหว่างสมาชิกกับกลุ่ม และกลุ่มกับสมาชิกให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำหน้าที่ให้การศึกษาศึกษาและฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้ทราบความเคลื่อนไหว

ซึ่งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ คือ

1. ต้องเป็นสมาชิกกลุ่ม

2. เป็นบุคคลที่เสียสละยินดีและเต็มใจในการทำงานรับใช้สมาชิก ด้วยความ

ซื่อสัตย์สุจริต มุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวมของสมาชิกเป็นสำคัญ มีความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการด้วยตนเองและต่อสมาชิกทุกคน

3. ควรเป็นคนที่มีความว่างเสมอสำหรับการประชุมสมาชิกและประชุมคณะกรรมการของกลุ่มโดยไม่มีภาระมากเกินไป
4. ควรเป็นคนที่มีความตั้งใจเป็นนักประชาธิปไตย หรือมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ ไม่เอาแต่ใจตนเอง หรือเห็นแก่ตัว
5. สนใจศึกษาหาความรู้เรื่องการออมทรัพย์ เรื่องสหกรณ์ เรื่องอาชีพ และเรื่องอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และต่อสมาชิกสมาชิกสมาชิก
6. มีความคิดริเริ่ม สนใจกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบในการเป็นกรรมการ
7. คณะกรรมการบริหารกลุ่ม จะต้องมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกเท่านั้น และหากตำแหน่งใดว่างลง ก็ให้เลือกตั้งซ่อมภายใน 60 วัน

ข้อ 13 คณะกรรมการบริหารกลุ่ม อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 2 ปี และเมื่อสิ้นสุดวาระสามารถสมัครและรับการเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งใหม่ได้อีก

ข้อ 14 การพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการ

1. ครบวาระ
2. เสียชีวิต
3. ลาออก
4. พ้นจากการเป็นสมาชิกภาพ
5. ที่ประชุมมีมติให้ออก

ข้อ 15 หน้าที่และความรับผิดชอบเฉพาะตำแหน่ง

ประธานกรรมการ มีหน้าที่เป็นประธานในการประชุมสมาชิก การประชุมคณะกรรมการ บริหารการประชุม คณะกรรมการอำนวยการ ตัดสินชี้ขาดในกรณีพิพาทและมติที่ประชุมที่ยังไม่มีข้อยุติ ประสานงานกับหน่วยงาน สันนิษฐานต่างๆ ทั้งภายนอกและในชุมชน และเป็นผู้มีอำนาจลงนาม รับรองงบการเงิน สมุดเช็ค สมุดเงินฝากและเอกสารทางการเงินของกลุ่ม

รองประธาน มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ แทนเมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้รวมถึงปฏิบัติการกิจอื่นๆ ตามที่ประธานมอบหมาย

เหรัญญิก มีหน้าที่รับผิดชอบการเงินและบัญชีของกลุ่ม ควบคุมดูแลเอกสารทางการเงินต่างๆ เป็นผู้ลงนามในสมุดธนาคาร สมุดเช็ค ใบบริจาคเงิน และควบคุมดูแล การเงิน และบัญชีของกลุ่ม

เลขานุการ	ทำหน้าที่จัดบันทึกรายงานการประชุมเก็บรักษารายงานเอกสารต่างๆ ออก หนังสือเชิญประชุม กำหนดวาระการประชุม และเป็นผู้ลงนามใน สมุดชานาการ สมุดเช็ค ไปรับจ่ายเงินและควบคุมดูแลการเงินและบัญชี ของกลุ่ม หน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
นายทะเบียน	ทำหน้าที่จะทำทะเบียนคุณทรัพย์สินของกลุ่ม
ประชาสัมพันธ์	เกี่ยวกับกลุ่มและชักชวนคนให้มาฝากเงินกับกลุ่ม
ผู้ตรวจสอบ	ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชี เอกสารทางการเงิน เอกสารประกอบต่างๆ ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการ

หมวดที่ 4

เงินทุนของกลุ่ม

ข้อ 16 เงินทุนของกลุ่ม ได้มาจาก

1. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
2. ดอกเบี้ยเงินกู้
3. เงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะพิเศษ
4. เงินฝาก-เงินกู้ยืม
5. เงินอุดหนุนจากหน่วยงานต่างๆ
6. เงินทุนที่ได้จัดสรรจากกำไรหลังเงินปันผล
7. รายได้อื่นๆ

ข้อ 17 การถือหุ้นของสมาชิกให้ถือว่าเป็นเงินสัจจะสะสมทรัพย์ 100 บาท เท่ากับ 1 หุ้น ทั้งนี้สมาชิกต้องฝากเงินสัจจะเป็นประจำทุกเดือน ขั้นต่ำ 30 บาท และสูงสุดไม่เกิน 500 บาท

ข้อ 18 การส่งเงินสัจจะสะสมทรัพย์ของสมาชิกให้นำส่งทุกวันที่ 5 ของทุกเดือน ณ ที่ทำการกลุ่ม ถ้าสมาชิกไม่สามารถนำเงินมาฝากภายในเดือนที่กำหนดได้ ให้พ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก หลังจากนั้นกรรมการจะรวบรวมเงินฝากสัจจะของสมาชิกเข้าธนาคารในวันทำการถัดไป

ข้อ 19 เงินทุนของกลุ่ม ให้ฝากไว้กับธนาคาร ธ.ก.ส. สาขาบุรีรัมย์

ข้อ 20 การฝากเงินและถอนเงินจากธนาคาร

1. การเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารต้องให้คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ 3 คน ได้แก่

- ประธาน

- รองประธาน

- เลขานุการ

เป็นผู้ลงนามเปิดบัญชีในนามกลุ่ม

2. การฝากเงินให้คณะกรรมการอำนวยการที่ได้รับมอบหมายจากประธาน อย่างน้อย 2 คน เป็นผู้ดำเนินการนำเงินฝากธนาคารในนามกลุ่ม

3. การถอนเงิน ต้องให้คณะกรรมการที่มีรายชื่อในการเปิดบัญชีธนาคารครั้งแรกจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 เป็นผู้มีสิทธิลงนามในการเบิกถอนเงิน

ข้อ 21 ให้ประธานกรรมการฝ่ายอำนวยการหรือผู้ที่คณะกรรมการมอบหมาย มีอำนาจรักษาเงินสดไว้ได้ไม่เกิน 5,000 บาท เพื่อใช้ในกิจกรรมเร่งด่วนของกลุ่ม

หมวดที่ 5

เงินให้กู้ยืม

ข้อ 22 การกู้ยืมเงินจากกลุ่มมี 2 ประเภท คือ

1. เงินกู้สามัญ เป็นเงินกู้เพื่อให้สมาชิกนำไปประกอบอาชีพ ปลดปล่อยหนี้สิน และระดับความเดือดร้อนในวงเงินไม่เกินร้อยละ 80 ของเงินฝากสัจจะ กำหนดส่งคืนในระยะเวลา 12 เดือน โดยนำส่งพร้อมเงินต้นและดอกเบี้ยให้เสร็จสิ้นภายใน 1 งวด ทั้งนี้สมาชิกที่มีสิทธิได้ จะต้องเป็นสมาชิกประเภทสามัญ และวิสามัญประเภทกลุ่มอาชีพ โดยต้องฝากเงินสัจจะสะสมทรัพย์ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ติดต่อกันและปฏิบัติตามกฎของกลุ่มมาเป็นอย่างดี

2. เงินกู้ฉุกเฉิน เป็นเงินกู้เพื่อให้สมาชิก ใช้ระดับความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน เช่น การป่วย อุบัติเหตุ ภัยพิบัติ หรือทุนการศึกษาของเด็กและเยาวชน วงเงินกู้สูงสุดไม่เกิน 5,000 บาท ต่อสมาชิก 1 คน กำหนดระยะเวลาส่งคืนไม่เกิน 4 เดือน โดยนำส่งเป็นเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ทั้งนี้สมาชิกที่มีสิทธิกู้ได้ต้องเป็นสมาชิกประเภทสามัญ และวิสามัญ ฝากเงินสัจจะสะสมทรัพย์ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ติดต่อกันและปฏิบัติตามกฎของกลุ่มมาเป็นอย่างดี

ข้อ 23 การพิจารณาให้กู้เงิน ผู้กู้จะต้องส่งคำขอกู้ต่อกรรมการฝ่ายเงินกู้เพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป โดยยึดหลักพิจารณาดังต่อไปนี้

1. พิจารณางวดสัจจะและการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม พิจารณาเงินสัจจะสะสมทรัพย์ที่ดี

2. พิจารณาวัตถุประสงค์การขอกู้และความจำเป็น

3. พิจารณาขีดความสามารถในการส่งเงินกู้คืน

4. การอนุมัติเงินกู้ใช้มติดีเลียงข้างมากของคณะกรรมการฝ่ายเงินกู้

ข้อ 24 ดอกเบี้ยเงินกู้ ให้เรียกดอกเบี้ยเงินกู้ทุกประเภทให้แก่สมาชิกไม่เกินร้อยละ 12 ต่อปี

หมวดที่ 6

การจัดสรรกำไรและปันผล

ข้อ 25 สะสมเข้ากลุ่ม ร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ

ข้อ 26 สาธารณประโยชน์ ร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ จะสะสมไว้เป็นทุนการศึกษา สมาชิก และเพื่อพัฒนาอาชีพและกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ

ข้อ 27 ศึกษาดูงาน ร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิ

ข้อ 28 ค่าตอบแทนคณะกรรมการ ร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิ

ข้อ 29 ปันผลตามหุ้นของสมาชิก ร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ ทั้งนี้สมาชิกที่มีสิทธิได้รับปันผล จะต้องฝากเงินสัจจะสะสมทรัพย์ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 6 เดือน และกรณีที่ฝากเงินสัจจะสะสมไม่ครบ 1 ปี จะไม่ได้รับปันผล

ข้อ 30 เงินเฉลี่ยคืนผู้กู้แก่สมาชิก ร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ

ข้อ 31 ค่าตอบแทนผู้ทำบัญชี ร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ

ข้อ 32 ค่าใช้จ่ายตามที่คณะกรรมการกลุ่มเห็นสมควร ร้อยละ 25 ของกำไรสุทธิ

หมวดที่ 7

การประชุม

ข้อ 33 การประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสมาชิก จะจัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง ในวันที่ 5 มกราคม ของทุกปี

ข้อ 34 การประชุมวิสามัญของสมาชิก จะจัดทำได้ตามความจำเป็น โดยมีมติของสมาชิกสามัญไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง

ข้อ 35 การประชุมของสมาชิกเป็นประจำทุกเดือน

ข้อ 36 การประชุมของคณะกรรมการบริหารจัดการให้มีการประชุมทุกเดือน ในกรณีเร่งด่วนให้ประธานกรรมการเรียกประชุมคณะกรรมการได้ตามความเหมาะสม

หมวดที่ 8

กฎระเบียบทั่วไปกรณีสมาชิกไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่มเงินออมทรัพย์ฯ

ข้อ 37 สมาชิกที่ไม่สามารถจ่ายชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยได้ตรงตามกำหนดสัญญา จะต้องเสียค่าปรับร้อยละ 1 บาท และเสียสิทธิการกู้เงินจากกลุ่มจนกว่าจะชำระหนี้ที่ค้างเสร็จสิ้น

ข้อ 38 สมาชิกที่ผิดนัดการชำระหนี้ตามกำหนดของกลุ่ม โดยไม่มีเหตุอันควร จะถูกเพิกถอนจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม และให้นำเงินออมของสมาชิกที่มีอยู่นั้นชำระหนี้ก่อน หากยังมีหนี้ค้างชำระเหลืออยู่ สมาชิกและผู้ค้ำประกันต้องร่วมกันจ่ายคืนเงินที่เหลือนั้น

ข้อ 39 เมื่อสมาชิกเสียชีวิต โดยยังมีหนี้ค้างชำระอยู่กับกลุ่ม และให้นำเงินออมของสมาชิกมาชำระหนี้เงินกู้ก่อน

ข้อ 40 สมาชิกตกลงที่จะไม่ถอนเงินสัจจะสะสมทรัพย์ที่มีอยู่กับกลุ่ม หากจะถอนจะต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อน และจะได้รับเงินสัจจะสะสมทรัพย์หลังจากได้รับอนุมัติให้ลาออกแล้ว และงดรับเงินปันผลในปีนั้น

หมวดที่ 9

รายงานฐานะการเงินประจำปี

ข้อ 41 คณะกรรมการกลุ่ม ต้องจัดทำรายการฐานะทางการเงินติดประกาศไว้ที่ทำการกลุ่ม ภายในเดือนมกราคมของทุกปี

ข้อ 42 คณะกรรมการกลุ่ม ต้องร่วมกันพัฒนากับผู้ประสานงานตำบลหนองกระทุ่ม ดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานและฐานะการเงินของกลุ่ม อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

ประกาศ ณ วันที่19.....เดือน.....มกราคม.....พ.ศ...2559

(นายวันชัยมงคล บุตรเพชร)

ประธานกลุ่มโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ ชุมชนสายยาว
ตำบลถลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร

ในปี ค.ศ.1936 Gulick อ้างถึงในอุทัย เลหาวิเชียร (2540) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการบริหารที่เรียกว่า POSDCoRB และอธิบายความหมายในแต่ละเรื่องไว้ดังนี้

1) Planning (P) หมายถึง กระบวนการวางแผน หรือวางโครงการว่ามึงงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับของเงื่อนไขเวลา มีการกำหนดแนวทางของการปฏิบัติไว้ พร้อมกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ หรือกิจกรรมนั้น ๆ

2) Organizing (O) หมายถึง กระบวนการจัดรูปองค์การ หรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อย ๆ หรืออาจจะเป็นอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมกับกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อกันให้สัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันลงไป โดยที่ทุกตำแหน่งงานจะมีความสัมพันธ์กันในสายการบังคับบัญชาอย่างเห็นได้ชัดเจน

3) Staffing (S) หมายถึง กระบวนการเกี่ยวกับการจัดกลุ่มบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ตลอดจนบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าวจะเริ่มจากการสรรหาบุคคลเข้ามาทำงาน การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรม และพัฒนาบุคคลที่บรรจุแต่งตั้งไว้แล้ว การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดขั้น ให้ออก ปลดออก และไล่ออก เพื่อให้สภาพการทำงานเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ

4) Directing (D) หมายถึง กระบวนการวินิจฉัยสั่งการหลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์โครงการโดยรอบคอบแล้วว่ามีเตรียมคนอย่างไร จัดรูปงานอย่างไร รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

5) Coordinating (Co) หมายถึง กระบวนการประสานงาน หรือสื่อสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน ดังได้กล่าวมาแล้วในการจัดองค์การ ว่ามีการจัดแบ่งสายงานการบังคับบัญชาอย่างไร การประสานงานจะเป็นการประสานในสายงานดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนและเกิดความขัดแย้งกัน และการบริหารในลักษณะนี้เพื่อให้ทุกหน่วยงานทำงานประสานกลมเกลียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักของหน่วยงาน

6) Reporting (R) หมายถึง การเสนอรายงานการทำงานต่าง ๆ ในสายงานการบังคับบัญชาให้ทราบโดยตลอดสายงานการบริหาร เช่น การเสนอรายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมของเกษตรจังหวัดที่รับนโยบายจากกรมไปปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติงานแล้วก็จะรายงานผลการปฏิบัติการดังกล่าวจากจังหวัดไปยังกรม เป็นต้น โดยการผ่านสายงาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานกันภายในหน่วยงานเดียวกัน และกับหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นการทำให้การทำงานเกิดความรอบคอบ มีหลักฐาน และเป็น การสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน และเป็นการบำรุงขวัญของบุคลากรในการทำงานควบคู่กันไป

7) Budgeting (B) หมายถึง กระบวนการจัดทำงบประมาณ การวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ การจัดทำบัญชี และการควบคุม

4. การบริหารเชิงกลยุทธ์

ในปัจจุบันสถานะแวดล้อมมีการเปลี่ยนไปในลักษณะที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มองค์กรบรรลุเป้าหมาย จึงได้มีการนำกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารงาน

1) **ความหมาย** กิ่งพร ทองใบ (2545) กล่าวว่า กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ หรือยุทธวิธี (strategy) เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือองค์การที่นำไปใช้ และได้ให้ความหมายว่า เป็นแผนระยะยาวขององค์การที่กำหนดขึ้น โดยอาศัยการประเมินสถานะแวดล้อมขององค์การ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ส่วนการบริหารเชิงกลยุทธ์หรือการจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือถ้าอธิบายและตีความโดยละเอียดแล้วจะมีความหมายอย่างเดียวกัน อยู่ที่มุมมองหรือทัศนะของแต่ละบุคคล

ในทัศนะของ กิ่งพร ทองใบ (2545) เห็นว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นการวางแผนการดำเนินการและการควบคุมในแนวทางเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จุดเน้นของการจัดการเชิงกลยุทธ์มุ่งพิจารณาในแง่กระบวนการหรือหน้าที่ทางการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ หรือการนำแผนไปปฏิบัติ และการควบคุมในเชิงกลยุทธ์ กล่าวคือ การเลือกทางเลือกในการจัดการที่เหมาะสม โดยอาศัยการประเมินสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกในระยะยาว

ส่วนสมพงษ์ จ๋วยศิริ (2545) ได้ให้ความหมายการจัดการกลยุทธ์ว่า เป็นการจัดการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนในกระบวนการของการจัดการธุรกิจ ซึ่งมีความครอบคลุมถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของธุรกิจ การพิจารณาสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมประเมินผล และการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ตามความจำเป็น

ธนชัย ยมจินดา (2548) อธิบายว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานในแง่วิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณค่า นโยบาย เป้าหมาย และแผนงานขององค์การ เพื่อกำกับและควบคุมการใช้ทรัพยากรที่จำกัดให้เกิดผลสูงสุด สามารถตอบสนองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ และเกิดความยั่งยืนในระยะยาว

2) **ขั้นตอนการจัดการเชิงกลยุทธ์** อัจฉรา จันทรฉาย (2546) ได้มองขั้นตอนการจัดการเชิงกลยุทธ์ว่ามี 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดการเชิงกลยุทธ์

ฐานของการวางแผน	ทิศทางขององค์กร	การวางแผน	การนำไปปฏิบัติ	การติดตามประเมินผล
ประเมินสถานะแวดล้อมภายนอก	วิสัยทัศน์	แผนกลยุทธ์	การมอบหมายงานแต่ละฝ่าย	ติดตามผล
ประเมินผลการดำเนินงานชั้นต่างๆ	ภารกิจ	แผนธุรกิจ		การดำเนินงาน
	กลยุทธ์แห่งความสำเร็จ	แผนปฏิบัติการ	การมอบหมายงาน	
		โครงการ	โครงการ	
ประเมินคุณภาพ	เป้าหมาย			
ประเมินคู่แข่ง				
ประเมินลูกค้า				
1. ปัจจุบันการดำเนินการของธุรกิจเป็นอย่างไร	2. ในอนาคตต้องการไปที่ใด	3. ทำอย่างไรถึงจะไปถึงจุดนั้น	4. ใครมีหน้าที่ทำอะไร	5. เราทำได้ตามที่ต้องการหรือไม่
← ขั้นตอนการวางแผน		→ นำไปปฏิบัติ		← ควบคุม →

ในขณะที่ กิ่งพร ทองใบ (2545) อธิบาย การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุภารกิจหลักมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) **การประเมินสถานะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร** สถานะแวดล้อมภายนอก ได้แก่ การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของสถานะแวดล้อมโดยทั่วไป และสถานะแวดล้อมของการดำเนินงาน การประเมินสถานะแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโครงสร้างองค์การ ระบบและระเบียบวิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศการทำงาน และทรัพยากรการจัดการ ซึ่งการพิจารณาดังกล่าว รวมเรียกว่าการวิเคราะห์ SWOT อัจฉรา จิตตลดากรและคณะ (2547) ได้นำเสนอวิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยมีรายละเอียดดังนี้

○ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอก เป็นการพิจารณาถึงสภาวะแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์ของหน่วยงานนั้น ๆ โดยวิเคราะห์ทั้งสภาวะแวดล้อมจุลภาคและมหภาค ได้แก่

- การวิเคราะห์โอกาส โอกาสเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยที่ได้รับจากสภาวะแวดล้อมภายนอก ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ว่าโอกาสที่เกิดขึ้นนั้นมีความเชื่อมั่นในระดับใด มีความเป็นไปได้สูงหรือต่ำ เวลาที่โอกาสจะเกิดขึ้นเมื่อไรระยะเวลาเพียงพอดต่อการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์หรือไม่ และที่สำคัญคือ โอกาสนั้นสร้างธุรกิจได้มีขนาดใหญ่เล็กเพียงใด ขนาดของตลาดคิดเป็นมูลค่าตัวเงินอยู่ในระดับใด

- การวิเคราะห์อุปสรรค คือ การวิเคราะห์ข้อจำกัด เป็นการพิจารณาว่าสภาวะแวดล้อมภายนอกได้สร้างผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานขึ้นมา ในบางครั้งที่เป็นโอกาสของงานหนึ่งอาจเป็นข้อจำกัดของอีกงานหนึ่งก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผลที่เราพิจารณานั้นจะเป็นลบหรือบวกการวิเคราะห์อุปสรรคนั้นก็เช่นเดียวกับการวิเคราะห์โอกาส กล่าวคือ ต้องทราบว่าผลกระทบนั้นจะรุนแรงมากน้อยเพียงไรมีความเป็นไปได้สูงหรือต่ำ เวลาที่จะได้รับผลกระทบนั้น ระยะเวลาเพียงไร ความเสียหายที่อาจได้รับมีสูงต่ำมากน้อยเพียงไร

○ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน เป็นการพิจารณาถึงปัจจัยสภาวะแวดล้อมต่างๆ ภายในหน่วยงาน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ วัฒนธรรม ระบบการบริหาร เป็นต้น ในส่วนนี้จะมีการกล่าวกันเป็นอย่างมากในการบริหารโดยทั่วไปอยู่แล้ว และเป็นสิ่งที่จะต้องทราบก่อน เพราะเป็นเรื่องของตนเอง กล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในนั้นเป็นการวิเคราะห์ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของหน่วยงาน

- การวิเคราะห์จุดแข็ง คือ การพิจารณาหาความได้เปรียบอันเป็นจุดเด่นหรือความสามารถที่เหนือกว่า หากเป็นกิจการจะพบว่ากิจการใหญ่ย่อมได้เปรียบในเรื่องของชื่อเสียง ฐานะทางการเงินที่เข้มแข็งมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสูง มีเทคโนโลยีที่เหนือกว่า การแข่งขันในทางธุรกิจย่อมได้เปรียบเมื่อเทียบกับคู่แข่งที่มีขนาดเล็กกว่า

- การวิเคราะห์จุดอ่อน คือ การพิจารณาหาความเสียเปรียบ ซึ่งเป็นความสามารถที่ด้อยกว่า อาจเป็นปัญหาที่จะต้องทำการแก้ไขให้ได้ หรือลดความเสียเปรียบลงให้ได้ต่ำสุด จุดอ่อนนี้จะมีอยู่เสมอมาบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ลักษณะของหน่วยงาน

2) **ขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์** เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวขององค์การบนรากฐานของการวิเคราะห์ SWOT ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุทิศทางหรือภารกิจหลัก การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนากลยุทธ์ และการกำหนดนโยบาย

3) **ขั้นตอนการดำเนินงานตามกลยุทธ์** เป็นการแปลงกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไปสู่การกระทำ โดยการวางแผนดำเนินงานตามรายละเอียด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในรูปของโครงการแผนงาน งบประมาณ และระเบียบวิธีปฏิบัติงาน

4) **การควบคุมกลยุทธ์** เป็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกลยุทธ์ขององค์การ โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ในขั้นตอนนี้จะประกอบด้วยการจัดตั้งมาตรฐานหรือตัวชี้วัด การวัดผลการปฏิบัติงาน การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานและการดำเนินการแก้ไข แนวทางการจัดทำตัวชี้วัดมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

(1) วิเคราะห์พันธกิจ และลูกค้าของหน่วยงาน คือ จะต้องรู้ก่อนว่าหน่วยงานนั้นตั้งขึ้นมาโดยจุดมุ่งหมายอะไร มีงานที่จะต้องปฏิบัติอะไรบ้าง ลักษณะของงานที่ทำเป็นงานในลักษณะบริการหรือลักษณะการผลิต งานต่าง ๆ นั้นทำไปทำไม มุ่งหวังให้เกิดอะไรขึ้น ใครเป็นลูกค้า ผู้ได้รับประโยชน์หรือกลุ่มเป้าหมายหลักของหน่วยงาน วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์พันธกิจและลูกค้า เพื่อให้เกิดความชัดเจนในบทบาท หน้าที่ และใครเป็นลูกค้าของหน่วยงาน

(2) กำหนดประเด็นด้านผลผลิตและผลลัพธ์ ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ต่อจากขั้นตอนที่แล้วว่าวัตถุประสงค์และสิ่งที่ต้องการได้จากขั้นตอนนี้คือ สามารถกำหนดผลผลิต และผลลัพธ์ของหน่วยงานที่ชัดเจน ครบถ้วนและเป็นรูปธรรม

(3) กำหนดประเด็นการบริหารจัดการและการปฏิบัติงาน ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับขั้นตอนที่แล้ว แต่เนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เป็นเรื่องสำคัญๆ และมีผลอย่างยิ่งต่อการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงาน

(4) เลือกประเด็นที่ต้องการจัดทำตัวชี้วัด เมื่อกำหนดประเด็นด้านผลผลิตและผลลัพธ์และด้านการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานได้แล้ว จะต้องนำประเด็นเหล่านั้นมาพิจารณาในภาพรวมทั้งหมดว่ามีประเด็นครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ ขาดตกบกพร่องในเรื่องอะไรบ้าง มีประเด็นใดที่ไม่สำคัญและควรจะต้องตัดออกไปบ้าง

(5) กำหนดตัวชี้วัดพร้อมคำอธิบายตัวชี้วัด เป็นการสร้างสิ่งที่จะนำมาใช้วัดผลผลิต ผลลัพธ์ และปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จที่กำหนดขึ้น ตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นจะต้องสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดและมีความเป็นรูปธรรมที่ใช้วัดได้จริง สามารถวัดได้อย่างถูกต้อง มีความเที่ยงตรง และต้องเป็นที่เข้าใจกันได้โดยทั่วไป เทคนิคอีกประการหนึ่งในการกำหนดตัวชี้วัดก็คือให้โอกาสผู้ปฏิบัติงานเป็นคนกำหนดตัวชี้วัดผลการทำงานของตัวเอง

(6) การกำหนดรายละเอียดประกอบตัวชี้วัด เป็นการทำให้ตัวชี้วัดที่จัดทำขึ้นมีความสมบูรณ์ พร้อมที่จะนำไปใช้ได้จริง และเป็นเสมือนการประเมินตัวชี้วัดนั้น ๆ ด้วยว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ได้หรือไม่ มีข้อมูลที่จะนำมาใช้ตอบได้จริงหรือไม่ จะต้องเก็บข้อมูลด้วยวิธีไหน จากใคร มีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพียงใด (ทั้งในด้านของเทคนิคและค่าใช้จ่าย) เป็นต้น

(7) เผยแพร่ตัวชี้วัดและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อเผยแพร่ตัวชี้วัดที่ได้จัดทำขึ้นให้เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานจะต้องรับรู้และมีส่วนร่วมที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดด้วย เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจะต้องร่วมในการพัฒนาปรับปรุงตัวชี้วัดในโอกาสต่อไป ทั้งนี้หลักการสำคัญ คือ ตัวชี้วัดจะต้องเป็นที่ยอมรับและเห็นชอบร่วมกันทั้งผู้วัดและผู้ถูกวัด

อนันต์ บุญสนอง (2548) กล่าวว่า สำหรับกรณีองค์การที่มีการจัดตั้งแล้วมีการดำเนินการมาหลายปี โดยทั่วไปจะมีขั้นตอนของกระบวนการเพื่อการจัดการกลยุทธ์ ดังนี้

1) การประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อทราบผลการดำเนินงานขององค์การที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร ในแง่ของการสร้างความพึงพอใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ

2) การประเมินสถานะแวดล้อม ทั้งสถานะแวดล้อมทั่วไปที่เป็นสภาพแวดล้อมขององค์การ และสภาพแวดล้อมภายในคือการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานหรือองค์การ

3) การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์เพื่อระบุปัจจัยในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด

4) การวิเคราะห์กลยุทธ์ เป็นขั้นตอนการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT มากำหนดเป็นกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ

5) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการพิจารณาต่าง ๆ ได้แก่

(1) โครงสร้างองค์การ สามารถรองรับพันธกิจและหรือกลยุทธ์ใหม่หรือไม่ อาจจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจและหรือกลยุทธ์

(2) วัฒนธรรมองค์การ เป็นแบบแผนความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของคนในองค์การที่สืบทอดกันมายาวนาน วัฒนธรรมในยุคใหม่ที่ช่วยให้องค์การบรรลุภารกิจและเป้าหมาย เช่น การพัฒนาการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการใช้กลยุทธ์เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

(3) ระบบควบคุม ได้แก่ การให้ความสำคัญกับมาตรวัดต่าง ๆ เพื่อยืนยันการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามกรอบแผนและกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้น

5. หลักการผลิตข้าวอินทรีย์

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558) กล่าวว่า การผลิตข้าวอินทรีย์เป็นระบบการผลิตข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิดเป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูข้าวตลอดจนสารเคมีที่ใช้รมเพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวในโรงเก็บ การผลิตข้าวอินทรีย์นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่

มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจากสารพิษแล้วยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนอีกด้วย การผลิตข้าวอินทรีย์เป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่เน้นเรื่องของธรรมชาติเป็นสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การรักษาสมดุลธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เช่น ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และวัสดุอินทรีย์ในไร่หรือจากแหล่งอื่น ควบคุมโรค แมลง และสัตว์ศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานที่ไม่ใช้สารเคมี การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมมีความต้านทานโดยธรรมชาติ รักษาสมดุลของศัตรูธรรมชาติ การจัดการพืช ดิน และน้ำ ให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของต้นข้าว เพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้ดี มีความสมบูรณ์แข็งแรงตามธรรมชาติ การจัดการสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมต่อการระบาดของโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าว เป็นต้น การปฏิบัติเช่นนี้ก็สามารถทำให้ต้นข้าวที่ปลูกให้ผลผลิตสูงในระดับที่น่าพอใจ

5.1 เทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ มีขั้นตอนการปฏิบัติ เช่นเดียวกับการผลิตข้าวโดยทั่วไปจะแตกต่างกันตรงที่ต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในทุกขั้นตอนการผลิต จึงมีข้อควรปฏิบัติ ดังนี้

1) การเลือกพื้นที่ปลูก เลือกพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ติดต่อกัน และมีความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยธรรมชาติค่อนข้างสูง ประกอบด้วยธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของข้าวอย่างเพียงพอ มีแหล่งน้ำสำหรับเพาะปลูก ไม่ควรเป็นพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีในปริมาณมากติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือมีการปนเปื้อนของสารเคมีสูง และห่างจากพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีการเกษตร พื้นที่ที่จะใช้ในการผลิตข้าวโดยปกติมีการตรวจสอบหาสารตกค้างในดินหรือในน้ำ

2) การเลือกใช้พันธุ์ข้าว พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกควรมีคุณสมบัติด้านการเจริญเติบโตเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ปลูกและให้ผลผลิตได้ดีแม้ในสภาพดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ต้านทานโรค แมลงที่สำคัญ และมีคุณภาพเมล็ดตรงกับความต้องการของผู้บริโภคข้าวอินทรีย์ การผลิตข้าวอินทรีย์ในปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 และ กข 15 ซึ่งทั้งสองพันธุ์เป็นข้าวที่มีคุณภาพเมล็ดดีเป็นพิเศษ

3) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐานผลิตจากแปลงผลิตพันธุ์ข้าวที่ได้รับการดูแลอย่างดี มีความงอกแรงผ่านการเก็บรักษาโดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ ปราศจากโรคแมลง และเมล็ดวัชพืช

4) การเตรียมดิน วัตถุประสงค์หลักของการเตรียมดิน คือสร้างสภาพที่เหมาะสมต่อการปลูกและการเจริญเติบโตของข้าว ช่วยควบคุมวัชพืช โรค แมลง และสัตว์ศัตรู

ข้าวบางชนิด การเตรียมดินมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณสมบัติดินและสภาพแวดล้อมในแปลงนา ก่อนปลูกโดยการไถตะ ไถแปร คราด และทำเทือก

5) วิธีการปลูก การปลูกข้าวแบบปักดำ จะเหมาะสมที่สุดกับการผลิตข้าวอินทรีย์ เพราะการเตรียมดิน ทำเทือก การรักษาระดับน้ำขังในนาจะช่วยควบคุมวัชพืชได้ และการปลูกกล้าข้าวลงดินจะช่วยให้ข้าวสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ ต้นกล้าที่ใช้ปักดำควรมีอายุประมาณ 30 วัน เลือกต้นกล้าที่เจริญเติบโตแข็งแรงดี ปราศจากโรคและแมลงทำลาย เนื่องจากในการผลิตข้าวอินทรีย์ต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ทุกชนิด โดยเฉพาะปุ๋ยเคมี จึงแนะนำให้ใช้ระยะปลูกดีกว่าระยะปลูกที่แนะนำสำหรับการปลูกข้าวโดยทั่วไปเล็กน้อย คือ ประมาณ 20x20 เซนติเมตร จำนวนต้นกล้า 5 ต้นต่อกอ และใช้ระยะปลูกแคบกว่านี้ หากดินนามีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ในกรณีที่ต้องปลูกกล้าหรือปลูกหลังจากช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสมของข้าวแต่ละพันธุ์ และมีปัญหา การขาดแคลนแรงงาน แนะนำให้เปลี่ยนไปปลูกวิธีอื่นที่เหมาะสม

6) การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน เนื่องจากการปลูกข้าวอินทรีย์ต้องหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมี ดังนั้นการเลือกพื้นที่ปลูกที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงตามธรรมชาติ จึงเป็นการเริ่มต้นที่ได้เปรียบ เพื่อที่จะรักษาระดับผลผลิตให้อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องรู้จักการจัดการดินที่ถูกต้อง และพยายามรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินให้เหมาะสมกับการปลูกข้าวอินทรีย์ให้ได้ผลดีและยั่งยืนมากที่สุดอีกด้วย คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน สำหรับการผลิตข้าวอินทรีย์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ การจัดการดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการใช้วัสดุอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมี

(1) การจัดการดิน มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินให้เหมาะสมกับการใช้ปลูกข้าวอินทรีย์ ดังนี้

- ไม่เผาตอซัง ฟางข้าว และเศษวัสดุอินทรีย์ในแปลงนา เพราะเป็นการทำลายอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ดินที่มีประโยชน์
- ไม่นำชิ้นส่วนของพืชที่ไม่ใช้ประโยชน์โดยตรงออกจากแปลงนา แต่ควรนำวัสดุอินทรีย์จากแหล่งใกล้เคียงใส่แปลงนา ให้สม่ำเสมอที่ละเอียดละน้อย
- เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินโดยการปลูกพืชโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่วในที่ว่างในบริเวณพื้นที่นาตามความเหมาะสม แล้วใช้อินทรีย์วัตถุที่เกิดขึ้นในระบบไร่นาให้เกิดประโยชน์ต่อการปลูกข้าว
- ไม่ควรปล่อยที่ดินให้ว่างเปล่าก่อนการปลูกข้าวและหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าว แต่ควรปลูกพืชคลุมดินโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว ถั่วพราง โสน เป็นต้น
- ป้องกันการสูญเสียหน้าดินเนื่องจากการชะล้าง โดยใช้วัสดุคลุมดิน พืชคลุมดิน และควรมีการไถพรวนอย่างถูกวิธี

- ควรวิเคราะห์ดินนาทุกปี แล้วแก้ไขภาวะความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นข้าว (ประมาณ 5.5-6.5) ถ้าพบว่าดินมีความเป็นกรดสูง แนะนำให้ใช้ปูนมาร์ล ปูนขาว หรือขี้เถ้าไม้ปรับปรุงสภาพดิน

(2) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด และพยายามแสวงหาปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติมาใช้อย่างสม่ำเสมอ แต่เนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์ธรรมชาติแทบทุกชนิดมีความเข้มข้นของธาตุอาหารค่อนข้างต่ำ จึงต้องใช้ในปริมาณที่สูงมากและอาจมีไม่พอเพียงสำหรับการปลูกข้าวอินทรีย์ และถ้าหากมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมก็จะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต จึงแนะนำให้ใช้หลักการธรรมชาติที่ว่า “สร้างให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ใช้ที่ละเล็กที่ละน้อย สม่ำเสมอเป็นประจำ” ปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติที่ควรใช้ ได้แก่

ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยมูลสัตว์ ได้แก่ มูลสัตว์ต่างๆ ซึ่งอาจนำมาจากภายนอก หรือจัดการผลิตขึ้นในบริเวณไร่นา นอกจากนี้ท้องถิ่นในชนบทหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วมักจะปล่อยให้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ โดยให้แพะเล็มตอซังและหญ้าต่างๆ มูลสัตว์ที่ถ่ายออกมาปะปนกับเศษซากพืช ก็จะเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในนาอีกทางหนึ่ง

ปุ๋ยหมัก ควรจัดทำในพื้นที่นาหรือบริเวณที่อยู่ไม่ห่างจากแปลงนามากนัก เพื่อความสะดวกในการใช้ ควรใช้เชื้อจุลินทรีย์ในการทำปุ๋ยหมักเพื่อช่วยการย่อยสลายได้เร็วขึ้น และเก็บรักษาให้ถูกต้องเพื่อลดการสูญเสียธาตุอาหาร

ปุ๋ยพืชสด ควรเลือกชนิดที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ควรปลูกก่อนการปักดำข้าวในระยะเวลาพอสมควร เพื่อให้ต้นปุ๋ยพืชสดมีช่วงการเจริญเติบโตเพียงพอที่จะผลิตมวลพืชสดได้มาก มีความเข้มข้นของธาตุไนโตรเจนสูงและไถกลบต้นปุ๋ยพืชสดก่อนการปลูกข้าวตามกำหนดเวลา เช่น โสนอัฟริกัน (*Sesbania rostrata*) ควรปลูกก่อนปักดำข้าวประมาณ 70 วัน โดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ประมาณ 7 กิโลกรัมต่อไร่ หากจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสช่วยเร่งการเจริญเติบโต แนะนำให้ใช้หินฟอสเฟตบดละเอียด ใส่ตอนเตรียมดินปลูก แล้วไถกลบต้นโสนขณะมีอายุประมาณ 50-55 วันหรือก่อนการปักดำข้าวประมาณ 15 วัน

(3) การใช้อินทรีย์วัตถุบางอย่างทดแทนปุ๋ยเคมี หากปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดินข้างต้นแล้วยังพบว่า ดินมีความอุดมสมบูรณ์ไม่เพียงพอหรือขาดธาตุอาหารที่สำคัญบางชนิดไป สามารถนำอินทรีย์วัตถุจากธรรมชาติต่อไปนี้ ทดแทนปุ๋ยเคมีบางชนิดได้คือ

แหล่งธาตุไนโตรเจน: เช่น แหนแดง สาหร่ายสีน้ำเงินแกมเขียว กากเมล็ดสะเดา เลือดสัตว์แห้ง กระจูดป่น เป็นต้น

แหล่งธาตุฟอสฟอรัส: เช่น หินฟอสเฟต กระจูดป่น มูลไก่ มูลค้างคาว กากเมล็ดพืช ขี้เถ้าไม้ สาหร่ายทะเล เป็นต้น

แหล่งธาตุโพแทสเซียม: เช่น ขี้เถ้า และหินปูนบางชนิด

แหล่งธาตุแคลเซียม: เช่น ปูนขาว โดโลไมท์ เปลือกหอยป่น กระดุกป่น เป็นต้น

7) ระบบการปลูกพืช ปลูกข้าวอินทรีย์เพียงปีละครั้ง โดยเลือกช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสมกับข้าวแต่ละพันธุ์ และปลูกพืชหมุนเวียนโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่วก่อนและหลังการปลูกข้าว อาจปลูกข้าวอินทรีย์ร่วมกับพืชตระกูลถั่วก็ได้ ถ้าสภาพแวดล้อมเหมาะสม

8) การควบคุมวัชพืช หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิดในการควบคุมวัชพืช แนะนำให้ควบคุมวัชพืชโดยวิธีกล เช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม วิธีการทำนาที่ลดปัญหาวัชพืช การใช้ระดับน้ำควบคุมวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การถอนด้วยมือ วิธีเขตกรรมต่างๆ การใช้เครื่องมือ รวมทั้งการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น

9) การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช หลักการสำคัญของการป้องกันกำจัดโรคแมลง และสัตว์ศัตรูข้าวในการผลิตข้าวอินทรีย์ มีดังนี้

ไม่ใช้สารสังเคราะห์ในการป้องกันกำจัดโรคแมลง และสัตว์ศัตรูข้าวทุกชนิด ใช้ข้าวพันธุ์ต้านทาน

การปฏิบัติด้านเขตกรรม เช่น การเตรียมแปลง กำหนดช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสม ใช้อัตราเมล็ดและระยะปลูกที่เหมาะสม การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อตัดวงจรระบาดของโรค แมลง และสัตว์ศัตรูข้าว การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสมดุลของธาตุอาหารพืช การจัดการน้ำ เพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตดี สมบูรณ์และแข็งแรง สามารถลดการทำลายของโรคแมลงและสัตว์ศัตรูข้าวได้ส่วนหนึ่ง

การจัดการสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการระบาดของโรค แมลง และสัตว์ศัตรูข้าว เช่น การกำจัดวัชพืช การกำจัดเศษซากพืชที่เป็นโรคโดยใช้ปูนขาว หรือกำมะถันผงที่ไม่ผ่านกระบวนการทางเคมี และควรปรับสภาพดินไม่เหมาะสมกับการระบาดของโรค

การรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ โดยส่งเสริมการเผยแพร่ขยายปริมาณของแมลงที่มีประโยชน์ เช่น ตัวห้ำ ตัวเบียน และศัตรูธรรมชาติ เพื่อช่วยควบคุมแมลงและสัตว์ศัตรูข้าว การปลูกพืชขับไล่แมลงบนคันนา เช่น ตะไคร้หอม หากมีความจำเป็นอนุญาตให้ใช้สารสกัดจากพืช เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม ใบแคฝรั่ง เป็นต้น

ใช้วิธีกล เช่น ใช้แสงไฟล่อ ใช้กับดัก ใช้กาบเหนียว ในกรณีที่ใช้สารเคมีกำจัดควรกระทำโดยทางอ้อม เช่นนำไปผสมกับเหยื่อล่อในกับดักแมลงหรือใช้สารพิษกำจัดสัตว์ศัตรูข้าว ซึ่งจะต้องใช้อย่างระมัดระวัง และต้องกำจัดสารเคมีที่เหลือรวมทั้งศัตรูข้าวที่ถูกทำลายโดยเหยื่อพิษอย่างถูกวิธี หลังจากปฏิบัติเสร็จแล้ว

10) การจัดการน้ำ ระดับน้ำมีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางลำต้น และการให้ผลผลิตของข้าวโดยตรงในระยะปักดำจนถึงแตกกอ ถ้าระดับน้ำสูงมากจะทำให้ต้นข้าวสูงเพื่อหนีน้ำทำให้ต้นอ่อนแอและล้มง่าย ระยะนี้ควรรักษาระดับน้ำให้อยู่ที่ประมาณ 5 เซนติเมตร แต่ถ้า

ต้นขาค้นน้ำจะทำให้วัชพืชเติบโตแข่งกับต้นข้าวได้ ดังนั้นระดับน้ำที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวอินทรีย์ ตลอดฤดูปลูกควรเก็บรักษาไว้ที่ประมาณ 5-15 เซนติเมตร จนถึงระยะก่อนเก็บเกี่ยวประมาณ 7-10 วัน จึงระบายน้ำออกเพื่อให้ข้าวสุกแก่พร้อมกัน และพืชนาแห้งพอเหมาะต่อการเก็บเกี่ยว

11) การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวหลังข้าวออกดอก ประมาณ 30 วัน สังเกตจากเมล็ดในรวงข้าวส่วนใหญเปลี่ยนเป็นสีฟาง เรียกว่าระยะข้าวพลับพลึง การตากขณะเก็บเกี่ยวเมล็ดข้าวมีความชื้นประมาณ 18-24 เปอร์เซ็นต์ จำเป็นต้องลดความชื้นลงให้เหลือ 14 เปอร์เซ็นต์ หรือต่ำกว่า เพื่อให้เหมาะสมต่อการนำไปแปรรูป หรือเก็บรักษา และมีคุณภาพการสีดี การตากข้าวแบ่งออกเป็น 2 วิธี

ตากเมล็ดข้าวเปลือกที่นวดจากเครื่องเกี่ยวนวด โดยเกลี่ยให้มีความหนาประมาณ 5 เซนติเมตร ในสภาพที่แดดจัดเป็นเวลา 1-2 วัน หมั่นพลิกกลับเมล็ดข้าวประมาณวันละ 3-4 ครั้ง นอกจากการตากเมล็ดบนลานแล้วสามารถตากเมล็ดข้าวเปลือกโดยการบรรจุกระสอบขนาดบรรจุ 40 - 60 กิโลกรัม ตากแดดเป็นเวลา 5-9 วัน และพลิกกระสอบวันละ 2 ครั้ง จะช่วยลดความชื้นในเมล็ดได้เหลือประมาณ 14 เปอร์เซ็นต์ การตากฟ่อนข้าวแบบสุมซังในนา หรือแขวนประมาณ 2-3 แดด อย่านำ เมล็ดข้าวเปียกน้ำ หรือเปียกโคลน

12) การเก็บรักษาผลผลิต ก่อนนำเมล็ดข้าวไปเก็บรักษา ควรลดความชื้นให้ต่ำกว่า 14 เปอร์เซ็นต์ และเก็บรักษาด้วยวิธีจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เป็นต้นว่า เก็บในท้องที่ควบคุมอุณหภูมิ การใช้ภาชนะเก็บที่มิดชิดหรืออาจใช้เทคนิคการใช้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในการเก็บรักษา การเก็บในท้องที่มีอุณหภูมิต่ำจะป้องกันการเจริญเติบโตของโรคและแมลงได้

13) การบรรจุหีบห่อ ควรบรรจุในถุงขนาดเล็กตั้งแต่ 1 กิโลกรัมถึง 5 กิโลกรัม โดยใช้วิธีอัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หรือก๊าซเฉื่อย หรือเก็บในสภาพสุญญากาศ

5.2 ระบบการตรวจสอบรับรองข้าวอินทรีย์ เพื่อให้ระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ ถูกต้องตามหลักการเกษตรอินทรีย์ และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีปลอดภัยจากสารพิษ จำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักการของการเกษตรอินทรีย์ ระบบการตรวจสอบข้าวอินทรีย์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอนสำคัญ คือ

1) การตรวจสอบขั้นตอนการผลิตในไร่นา มีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลให้วิธีการผลิตข้าวอินทรีย์เป็นไปอย่างถูกต้อง ตามหลักการเกษตรอินทรีย์ คือ หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิดแต่สามารถใช้สารจากธรรมชาติแทนได้ เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน

2) การตรวจสอบรับรองคุณภาพผลผลิตในห้องปฏิบัติการ เพื่อให้แน่ใจว่าผลผลิตที่ได้จากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์มีคุณภาพดี ปลอดภัยจากสารพิษ สอดคล้องกับ

มาตรฐานที่กำหนดโดย FAO /WHO ในระบบสากลนั้นผลิตผลเกษตรอินทรีย์จะต้องผ่านการตรวจสอบทั้งขั้นตอนการผลิตและรับรองคุณภาพผลผลิตจากหน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานของประเทศ ซึ่งเป็นสมาชิกสหพันธ์เคลีอินไหวเกี่ยวกับการเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศ (International Federation of Organic Agriculture Movement – IFOAM)

ปัจจุบันข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยบริษัทในเครือสยามไฮยิววิวัฒน์ และบริษัทในเครือนครหลวงค้าข้าว จำกัดโดยความร่วมมือของกรมวิชาการเกษตร จะมีการตรวจสอบระบบการผลิตในไร่นา โดยนักวิชาการ และตรวจสอบรับรองคุณภาพผลผลิตในห้องปฏิบัติการโดยกรมวิชาการเกษตร แล้วส่งผลผลิตไปยังประเทศอิตาลี เพื่อจำหน่ายโดยมีองค์การ Riseria Monferrato s.r.l. Vercelli ประเทศอิตาลี เป็นผู้ประสานงานกับ IFOAM ในการรับรองคุณภาพมาตรฐานของการผลิต เพื่อให้ระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ในประเทศไทยมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามหลักเกษตรอินทรีย์ คุณภาพดีได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ จำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบควบคุม กำกับ และรับรองคุณภาพของผลผลิต ที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งกรมวิชาการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้สนับสนุนให้มีหน่วยงาน / องค์การประชาชน ที่ทำงานเป็นอิสระแต่สามารถตรวจสอบซึ่งกันและกัน ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐาน (Standard setting) ตรวจสอบ (Inspection) และออกใบรับรอง(Certification) ผลผลิตข้าวอินทรีย์โดยรัฐเป็นผู้รับรอง (Accreditation) หน่วยงาน/องค์การประชาชนดังกล่าว และประสานงานกับหน่วยงานในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น IFOAM และ EEC เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558)

5.3 การยื่นคำขอรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ เกษตรกรและผู้ผลิตสามารถยื่นคำขอรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ได้จาก 3 องค์การดังต่อไปนี้

1) กรมวิชาการเกษตร เป็นผู้ออกใบรับรองการผลิตข้าวอินทรีย์ในนามหน่วยงานของรัฐบาล ผู้ประสงค์จะได้รับใบรับรองต้องยื่นคำขอหนังสือรับรองได้ที่สถาบันพืชอินทรีย์ กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กทม.10900 โทร.0-2579-7520 กรอกใบสมัครตามแบบที่กำหนด กรมวิชาการเกษตร

2) สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) เป็นหน่วยงานเอกชนผู้ออกใบรับรองเกษตรอินทรีย์ผู้ประสงค์จะได้ใบรับรองให้ติดต่อไปที่ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เลขที่ 801/8 ซ.งามวงศ์วาน อ.เมือง จ.นนทบุรี โทร. 0-2580-0934

3) หน่วยงานตรวจสอบรับรองของต่างประเทศ หน่วยงานตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ของต่างประเทศที่มำดำเนินกิจการในประเทศไทย มีหลายหน่วยงาน เช่น บริษัท OMIC จำกัด โทร. 0-2288-4120-3 บริษัท P&S AGRO CONTROL จำกัด โทร. 0-2361- 1910 บริษัท BCS จำกัด โทร. 0-5322-0863 บริษัท BIOAGRICERT โทร.0-2619-5353 เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของญาณิ พายัพสาย (2558) เรื่อง **การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน** พบว่า ผลการประเมินความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตามลักษณะทุน 4 มิติ ได้แก่ ทุนกายภาพ ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและทุนธรรมชาติ พบว่าระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนแสดงความเข้มแข็ง ร้อยละ 55.78 และรายละเอียดองค์ประกอบของทุนแต่ละมิติดังนี้ 1) ทุนที่มีการประเมินอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ ทุนกายภาพ ได้แก่ การประกอบอาชีพและรายได้ ผลผลิตของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยการผลิต และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และทุนธรรมชาติ ได้แก่ ด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบภายในชุมชน ด้านปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติ และด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ 2) ทุนที่มีการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง คือ ทุนทางสังคม ได้แก่ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน และด้านการได้รับความช่วยเหลือของกลุ่ม และ 3) ทุนที่มีการประเมินอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คือ ทุนมนุษย์ ได้แก่ ประสิทธิภาพและกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะของประธานกลุ่ม สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทิศทางเดียวกันกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย 1) ตัวแปรด้านลักษณะของผู้ประกอบการ ได้แก่ ระยะเวลาการจัดตั้งกลุ่ม 2) ตัวแปรด้านการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ จำนวนสมาชิกและการวางแผนพัฒนากลุ่ม 3) ตัวแปรด้านการได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน และ 4) ตัวแปรด้านการตลาด ได้แก่ ยอดขายและความสม่ำเสมอของยอดขาย และ

สำหรับจิตติพัฒน์ จำเริญเจือ (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง **แนวทางการพัฒนาการจัดการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์สู่ความยั่งยืน** พบว่า 1) สภาพการจัดการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ได้แก่ การจัดตั้งและการจัดการกลุ่ม การวางแผนการผลิตและจัดทำแผนธุรกิจ การจัดการด้านการผลิตและการเพิ่มมูลค่าสินค้า การตลาด การประชาสัมพันธ์ การเงิน และการทำบัญชี 2) ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จในการจัดการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ซึ่งสามารถเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีผู้นำที่ดี ความสามัคคีของสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม นโยบายภาครัฐ การสนับสนุนจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และ 3) แนวทางในการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์สู่ความยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาด้านการเพิ่มพูนองค์ความรู้ ให้กับสมาชิกกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มพึ่งพากันแบบครอบครัวเสมือนพี่กับน้อง การเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูปเมล็ดพันธุ์ การมีตลาดรองรับที่ยั่งยืน ตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม

ผลการศึกษาของอัจฉรัตน์ สุวรรณภักดี (2556) การใช้เทคโนโลยีการปลูกข้าว และผลตอบแทนของเกษตรกรในศูนย์ข้าวชุมชน กรณีศึกษา: บ้านปาย อ. ป่าพะยอม จ. พัทลุง พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ชายและมีแรงงานในการทำนาต่อครัวเรือน 2 คน อายุเฉลี่ย 51-60 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา พื้นที่ในการทำนาระหว่าง 11-20 ไร่ เทคโนโลยีในการทำนาของเกษตรกรประกอบด้วย 10 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การบำรุงดิน การเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การปลูก การจัดการระดับน้ำในแปลงนา การดูแลรักษาและการใส่ปุ๋ย การกำจัดศัตรูพืช กำจัดวัชพืช การกำจัดข้าวปน และการเก็บเกี่ยว ผลการศึกษา ต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ 3,509 บาทต่อไร่ เมื่อพิจารณาผลตอบแทนรายได้ต่อไร่ 6,985.04 บาทต่อไร่ ระดับผลผลิตที่คุ้มทุนมีค่า 317.56 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนพบว่ามีความร้อยละ 99.06

สัจจา บรรจงศิริ และคณะ (2550) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน พบว่ารูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนมี 8 ขั้นตอน เริ่มจากการสำรวจพื้นที่ การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด การประเมินศูนย์ข้าวชุมชนก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนา การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำแผนปฏิบัติการ การติดตามผลการดำเนินงาน และการประเมินผลภายหลังการพัฒนา ซึ่งผลการดำเนินการพัฒนาพบว่า ทุกศูนย์ข้าวชุมชนมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น

แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนให้ยั่งยืน ควรมีการส่งเสริมทั้งในระดับนโยบาย ระดับหน่วยงาน และระดับท้องถิ่น (อบต.) ดังนี้ 1) ระดับนโยบายควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ชัดเจน ได้แก่ ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการเรียนรู้ ด้านการตลาด ด้านสินเชื่อ ด้านเครือข่าย ด้านการใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ด้านการขยายการจัดตั้งศูนย์ ด้านการประกวดศูนย์ และด้านชลประทาน 2) ระดับหน่วยงานควรมีการดำเนินการส่งเสริมในด้านเทคนิค และความรู้ ได้แก่ การทำนาแปลงรวม การจัดการความรู้ให้กับศูนย์ การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน การให้ความรู้เรื่องการบริหารและการผลิตเมล็ดพันธุ์ การสรุปและถอดบทเรียน การประมวลความรู้ที่ได้จากการดำเนินงาน และ 3) ท้องถิ่น (อบต.) ควรให้การสนับสนุนในด้าน การเงิน งบประมาณและการดำเนินงาน และยังพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน 2 ด้านคือปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยบุคคลที่เป็นประธาน/กรรมการและสมาชิก ระบบการบริหารงาน แปลงนาที่ใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์และการเรียนรู้ของสมาชิก ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภัยธรรมชาติ ปัจจัยการผลิต พ่อค้าคนกลาง/พ่อค้าเมล็ดพันธุ์ และหน่วยงานสนับสนุนทั้งภาครัฐและ ท้องถิ่น

สัจจา บรรจงศิริ และบุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง **การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง** โดยศึกษากับวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าว ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมี 8 ขั้นตอน เริ่มจากการสำรวจพื้นที่ การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด การประเมินวิสาหกิจชุมชนก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนา การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำแผนปฏิบัติการ การติดตามผลการดำเนินงาน และการประเมินผลภายหลังการพัฒนา ซึ่งผลการดำเนินการพัฒนาพบว่า ทุกวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น และพบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน 2 ด้านคือปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยบุคคลที่เป็นประธาน/กรรมการและสมาชิก ระบบการบริหารงาน การทำศูนย์เรียนรู้ และการเรียนรู้ของสมาชิก ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภัยธรรมชาติ ปัจจัยการผลิต พ่อค้าคนกลาง และหน่วยงานสนับสนุนทั้งภาครัฐและ ท้องถิ่น

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ สรุปได้ตั้งนี้ องค์ประกอบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มและการบริหารกลุ่ม ได้แก่ สมาชิก กรรมการ กำหนดโครงสร้างและการคัดเลือกกรรมการ การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ การบริหารงาน และเครือข่าย 2) การผลิตข้าวอินทรีย์ 3) การเรียนรู้ ภูมิปัญญา และการพัฒนาสมาชิก 4) การตลาด 5) การจัดการเงินทุนของกลุ่ม 6) กิจกรรมอื่นๆ ของกลุ่ม และ 7) การประเมินผลลัพธ์ในการดำเนินงาน สำหรับปัจจัยการดำเนินงานของกลุ่มมีปัจจัยสองประการคือ การพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งมี 8 ขั้นตอน เริ่มจากการสำรวจพื้นที่ การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด การประเมินศูนย์ข้าวชุมชนก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนา การจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำแผนปฏิบัติการ การติดตามผลการดำเนินงาน และการประเมินผลภายหลังการพัฒนาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่กลุ่มสามารถควบคุมได้ เช่น ผู้นำ สมาชิก การบริหารจัดการ เงินทุนของกลุ่ม เป็นต้น และปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่กลุ่มไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ การระบาดของโรคแมลง พ่อค้า ราคาผลผลิต เป็นต้น

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

